

ANALIZA DE IMPACT ÎN PROCESUL DE FUNDAMENTARE

a proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor

Titlul analizei impactului (poate conține titlul propunerii de act normativ):	Analiza de impact în procesul de fundamentare a proiectului de lege privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor
Data:	30 iunie 2023
Autoritatea administrației publice (autor):	Ministerul Justiției
Subdiviziunea:	Direcția elaborare acte normative
Persoana responsabilă și datele de contact:	Diana Melenciuc, Șef interimar, Secția drept privat din cadrul Direcției elaborare acte normative, tel.: (022) 20-14-26 email: diana.melenciuc@justice.gov.md

Compartimentele analizei impactului

1. Definirea problemei

a) Determinați clar și concis problema și/sau problemele care urmează să fie soluționate

Au fost evidențiate următoarele probleme:

- 1) risc sporit de influențare a judecătorilor și procurorilor din cauza lipsei de integritate;
- 2) ineficiența cadrului normativ actual ce reglementează mecanismul de evaluare a integrității judecătorilor și procurorilor;
- 3) lipsa siguranței pentru cetățeni de a fi protejați de eventualele abuzuri și încălcări ale drepturilor lor și nivelul scăzut al încrederii în sistemul justiției în general;
- 4) promovarea/numirea în unele funcții-cheie din sistemul judecătoresc și din procuratură a unor persoane cu probleme de integritate;
- 5) îndeplinirea necorespunzătoare a atribuțiilor pe parcursul ultimilor ani de către unii judecători și procurori;
- 6) ineficiența procedurilor actuale de evaluare a judecătorilor și a procurorilor, care este deja constatată, or, pe parcursul ultimilor ani acestora li se atribuia în mod automat calificativul „foarte bine”, fără a fi supuși unei verificări reale și credibile;
- 7) ineficiența procedurii disciplinare, care se demara „la comandă”, doar față de judecătorii/procurorii care nu erau loiali CSM sau PG/CSP.

b) Descrieți problema, persoanele/entitățile afectate și cele care contribuie la apariția problemei, cu justificarea necesității schimbării situației curente și viitoare, în baza dovezilor și datelor colectate și examinate

Reieșind din rigorile Constituției și a standardelor internaționale în domeniu, precum și pentru a permite desfășurarea acestei reforme într-un mod cât mai organizat, etapizat și focusat pe categorii de subiecți, procesul de evaluare externă a fost divizat în **3 etape consecutive**:

1. Procesul de evaluare a candidaților la funcțiile vacante din Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare - CSM), din Consiliul Superior al Procurorilor (în continuare - CSP) și din colegiile din cadrul acestor organe de auto-administrare (colegiile disciplinare, colegiile de selecție și evaluare a performanțelor) – „pre-vetting”.
2. Procesul de reformare a Curții Supreme de Justiție (în continuare - CSJ) și de evaluare a judecătorilor și candidaților pentru funcția de judecător al CSJ – „vetting CSJ”.
3. Procesul de evaluare externă a judecătorilor din curțile de apel, a judecătorilor din instanțele de fond și a procurorilor, din funcțiile și instituțiile cheie – „vetting”

Evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor reprezintă **un angajament asumat de Republica Moldova la nivel național și internațional**. Această reformă este una din condiționalitățile de bază ce rezultă din Acordul de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană. Având în vedere aspirațiile de aderare la Uniunea Europeană, această reformă nu poate fi în nici un caz, amânată pentru un timp îndelungat, or, acest fapt va periclita iremediabil reformarea sistemului de drept și curățarea corpului de judecători și procurori de persoane lipsite de integritate.

Menționăm că în Opinia sa din 2019 (pct. 18-19, 37-40, 84) dar și cea din 2021, **Comisia de la Veneția a constatat deja, situația extraordinară în care se află Republica Moldova cu privire la starea gravă în justiție**. Stare, care din 2019 s-a agravat, fiind creat un blocaj total în sistemul justiției. Mai mult, s-a reiterat că, în principiu autoritățile statului decid ca în cazuri extraordinare, **când mecanismele interne eșuează, pot fi aplicate mecanisme urgente și radicale**: de exemplu mecanismul de evaluare din Ucraina, cel din Albania, cel de „pre-vetting” în Moldova.

Spre deosebire de situația din anul 2019, deși judecătorii și procurorii în mare majoritate sunt aceiași, totuși o îmbunătățire calitativă a activității acestora nu s-a produs, dimpotrivă s-a agravat, iar mecanismele interne ale organelor de administrare nu au funcționat. De asemenea, credibilitatea în actul justiției a scăzut simțitor.

Acestea fiind spuse, prezentăm o scurtă informație despre cele mai recente cazuri de condamnare din sistem:

- la 02.02.2023, CSJ a condamnat definitiv un avocat la **3 ani** de închisoare pentru trafic de influență, pretins asupra procurorilor și judecătorilor;
- la 03.02.2023, Judecătoria Edineț a condamnat un ofițer de urmărire penală la **3 ani** de închisoare pentru trafic de influență, pretins asupra judecătorilor.

La începutul anului curent, Procuratura Anticorupție a prezentat acuzarea de stat în instanța de judecată în privința a – **12 judecători, 15 procurori, 24 avocați** și alți intermediari.

Informația detaliată despre situația problematică din sistemul judecătoresc și procuratură poate fi găsită

în Raportul „*Ruperea cercului vicios: Regândirea cadrului instituțional anticorupție în Republica Moldova*”¹

Experiența acumulată a arătat că reforma justiției prin modificarea legislației nu își are impactul dorit asupra independenței și responsabilității sistemului judiciar și al procuraturii, deoarece aceste reforme nu au schimbat mentalitatea și comportamentul judecătorilor și procurorilor. Republica Moldova a cunoscut cel puțin trei mari „valuri” de reforme ale justiției, dar nici unul dintre ele nu a reușit să creeze un sistem de justiție independent și responsabil. În acest context, Guvernul actual nu are altă opțiune decât să promoveze măsuri care vor acționa dincolo de modificările legislative, prin crearea unui mecanism de evaluare externă pentru judecători și procurorii din funcțiile-cheie din domeniu.

Referitor la problemele depistate, prezentăm următoarele date statistice:

- Conform indicelui de percepere a corupției pentru anul 2021, lansat de Transparency International la data de 25 ianuarie 2022, Republica Moldova ocupă locul 105 din 180 de țări, cu un scor de 34 de puncte. Printre „vecinii de clasament” ai Republicii Moldova sunt Ecuador (36), Coasta de Fildeș (36), Panama (36), Peru (36) și Albania (35). De remarcat că România a înregistrat un scor al IPC de 45 puncte, Estonia (74), Lituania (61), Letonia (59)².

- Potrivit datelor Barometrului Opiniei Publice, ediția din luna octombrie-noiembrie 2022, doar 16,4% din cei chestionați au declarat că au încredere în justiție. Menționăm că sondajul a fost

¹ Raportul este disponibil în limbile română și engleză, la linkul: <https://ccia.md/reports/ruperea-cercului-vicios/>

² A se vedea: https://www.ipn.md/ro/moldova-in-indicele-perceptiei-coruptiei-2022-la-mijlocul-clasamentului-7967_1094939.html

efectuat pe un eșantion de 1132 de persoane din 85 de localități, reprezentativ pentru populația adultă a Republicii Moldova (cu excepția regiunii transnistrene)³, eroarea maximă fiind de $\pm 3\%$.

• Conform indicelui Stat de Drept al Proiectului Justiției Mondiale, din 140 de țări, Moldova se află pe locul 105 în ceea ce privește lipsa corupției, pe locul 77 în ceea ce privește justiția civilă și pe locul 85 în ceea ce privește justiția penală.⁴

c) Expuneți clar cauzele care au dus la apariția problemei

Cauzele care au generat problemele enunțate țin de:

- 1) promovarea anterioară în unele funcții-cheie din sistemul judecătoresc și din procuratură a unor persoane cu probleme de integritate, precum și fără o reputație ireproșabilă;
- 2) implicarea unor judecători și procurori în scandaluri publice, ce au creat suspiciuni de corupție, imparțialitate și lipsă de integritate asupra întregului sistem al justiției;
- 3) aplicarea defectuoasă a cadrului normativ actual ce reglementează procedura de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor;
- 4) ineficiența procedurilor actuale de evaluare a judecătorilor și a procurorilor este deja constatată, or, pe parcursul ultimilor ani acestora li se atribuia în mod automat calificativul „foarte bine”, fără a fi supuși unei verificări reale și credibile;
- 5) ineficiența procedurii disciplinare, care se demara „la comandă”, doar contra judecătorilor/procurorilor care nu erau loiali CSM-ului sau PG/CSP-ului.

d) Descrieți cum a evoluat problema și cum va evolua fără o intervenție

Menținerea în continuare în funcție a unor judecători și procurori cu probleme de integritate va duce la menținerea practicii de adoptare a hotărârilor contrare legii, precum și la diminuarea continuă a ratei de încredere a societății în justiție și în sistemul judecătoresc.

De asemenea, va crește și numărul petițiilor referitoare la încălcările comise de judecători și procurori, precum și numărul condamnărilor Republicii Moldova la CEDO.

e) Descrieți cadrul juridic actual aplicabil raporturilor analizate și identificați carențele prevederilor normative în vigoare, identificați documentele de politici și reglementările existente care condiționează intervenția statului

Cadrul juridic actual este constituit din următoarele acte normative:

- 1) Legea nr. 514/1995 cu privire la organizarea judecătorească;
- 2) Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
- 3) Legea nr. 178/2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor;
- 4) Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură;
- 5) Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale;
- 6) Legea nr. 147/2023 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorești.

Actele normative enumerate reglementează statutul, atribuțiile, competențele judecătorilor și procurorilor. Subliniem faptul că actualmente legislația nu reglementează mecanismul de evaluare externă a integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor.

Reieșind din faptul că reputația judecătorilor și procurorilor influențează percepția publicului despre justiție în general, considerăm că evaluarea externă a integrității etice și financiare a acestora este o condiție de bază pentru asigurarea bunei funcționări a sistemului judecătoresc și a procuraturii.

Cu referire la **documentele de politici** relevante, menționăm că elaborarea și promovarea acestui proiect rezultă din angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova în contextul obținerii statutului de stat-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, precum și din:

³ Informație generală despre sondaj: <https://ipp.md/2022-12/prezentarea-rezultatelor-sondajului-sociologic-barometrul-opinii-publice-noiembrie-2022/>. Pag. 19 din prezentarea sondajului: <https://ipp.md/wp-content/uploads/2022/12/Prezentarea-rezultatelor-BOP-2022.pdf>.

⁴ A se vedea: <https://www.worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2022/Moldova/>

- obiectivul 1.2.2, acțiunea „a) Elaborarea cadrului normativ cu privire la evaluarea extraordinară (externă) a judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția” din Planul de acțiuni pentru implementarea *Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025*, aprobată prin *Legea nr. 211/2021*;
- acț. 8.14 „Elaborarea proiectului de lege cu privire la evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția” din *Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023 aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 90/2023*.

Subliniem că, întru realizarea obiectivelor trasate de documentele de politici menționate, inițial a fost elaborat *Conceptul privind evaluarea extraordinară a judecătorilor și procurorilor*⁵, care conține elementele-cheie ale întregului proces de evaluare externă. Acest document a fost consultat public de mai multe ori atât în anul 2021, cât și pe parcursul anului 2022 (după demararea procesului de „pre-vetting”). În procesul de consultare au fost implicați judecătorii și procurorii din instituțiile principale, reprezentanții CSM și CSP, precum și partenerii de dezvoltare.

2. Stabilirea obiectivelor

a) Expuneți obiectivele (care trebuie să fie legate direct de problemă și cauzele acesteia, formulate cuantificat, măsurabil, fixat în timp și realist)

Drept obiective se propun următoarele:

- 1) sporirea calității actului de justiție;
- 2) crearea mecanismului pentru efectuarea până la 31 decembrie 2025 a evaluării externe a integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor din funcțiile-cheie;
- 3) asigurarea menținerii în funcție a judecătorilor și procurorilor imparțiali și integri;
- 4) eliminarea din sistem a judecătorilor și procurorilor lipsiți de integritate;
- 5) sporirea încrederii cetățenilor în sistemul judecătoresc și cel al procuraturii.

3. Identificarea opțiunilor

a) Expuneți succint opțiunea „a nu face nimic”, care presupune lipsa de intervenție

După cum s-a menționat supra, în cazul lipsei de intervenție în problematica analizată, situația precară din sistemul judecătoresc și din procuratură se va agrava continuu, cu riscul ca aceste domenii să fie dominate de persoane lipsite de integritate, cu reputație dubioasă și coruptibile. În context, există riscul ca să fie continuate practicile ilegale de promovare a intereselor unor persoane lipsite de integritate.

În asemenea circumstanțe, promovarea principiilor statului de drept, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului vor rămâne la nivelul unor declarații scrise, dar nerealizate în practică.

b) Expuneți principalele prevederi ale proiectului, cu impact, explicând cum acestea țin seama de cauzele problemei, cu indicarea noutăților și întregului spectru de soluții/drepturi/obligații ce se doresc să fie aprobate

Proiectul prevede următoarele schimbări majore:

- crearea mecanismului de verificare externă a integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor din funcțiile-cheie;
- stabilirea unei condiții noi, obligatorii pentru persoanele care doresc să activeze în continuare în funcțiile-cheie din judecătoria și procuratură – de a fi evaluați pozitiv de către Comisia de evaluare de profil.

Elementele noi ale proiectului sunt descrise detaliat în Nota informativă a proiectului de lege.

⁵ Conceptul poate fi vizualizat la linkul:

https://justice.gov.md/sites/default/files/document/concept_final_vetting_23.02.2023.pdf

c) Expuneți opțiunile alternative analizate sau explicați motivul de ce acestea nu au fost luate în considerare

Pe marginea problemelor care au stat la baza elaborării proiectului actului normativ, alegerea de bază a fost efectuată între soluția de a interveni, prin crearea unor structuri responsabile de evaluare a judecătorilor și a procurorilor și soluția de a nu se interveni.

În cadrul opțiunii de a interveni, au fost examinate câteva sub-opțiuni referitoare la instituțiile care urmează să efectueze evaluarea judecătorilor și a procurorilor:

a) lărgirea competențelor actualei Comisii de evaluare, care a fost creată prin *Legea nr. 26/2022* – la opțiunea dată s-a renunțat, deoarece această comisie are un mandat limitat în timp (anul 2023), fapt ce va bloca evaluarea în continuare a judecătorilor și procurorilor vizați de proiectul de lege. Totodată, acest lucru va crea confuzie între mecanismul de evaluare a candidaților la funcțiile administrative din CSM/CSP („pre-vetting”) și mecanismul de evaluare a judecătorilor și procurorilor în funcție („vetting”).

b) crearea unor comisii noi de evaluare, independente din punct de vedere decizional și administrativ în raport cu autoritățile publice, cu organele de autoadministrare și cu partenerii de dezvoltare – s-a optat pentru această opțiune, cu specificarea că în procesul de verificare a integrității judecătorilor va fi antrenată Comisia de evaluare a judecătorilor CSJ, prin extinderea listei de subiecți care urmează a fi verificați de aceasta, iar pentru evaluarea integrității procurorilor va fi creată o comisie nouă de evaluare.

4. Analiza impacturilor opțiunilor

a) Expuneți efectele negative și pozitive ale stării actuale și evoluția acestora în viitor, care vor sta la baza calculării impacturilor opțiunii recomandate

Situația actuală nu produce nici un efect pozitiv. În context pot fi evidențiate doar efectele negative ale acesteia:

- existența dubiilor referitor la integritatea unor judecători și procurori;
- existența unui risc sporit de influențare a unor judecători și procurori;
- existența practicilor defectuoase și ilegale în cadrul judecătoriilor și procuraturilor;
- cetățenii nu sunt protejați de eventualele abuzuri și încălcări ale drepturilor lor;
- discreditarea imaginii sistemului judecătoresc și al procuraturii;
- ineficiența cadrului normativ actual ce reglementează mecanismul de verificare a integrității judecătorilor și procurorilor.

b¹) Pentru opțiunea recomandată, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Activitatea celor două Comisii de evaluare va fi asigurată **din contul bugetului de stat** (din contul mijloacelor financiare prevăzute în bugetul Ministerului Justiției pentru implementarea reformelor ce țin de evaluarea externă/extraordinară a judecătorilor și procurorilor), **precum și din contul partenerilor de dezvoltare**. Or, proiectul prevede posibilitatea de finanțare a activității comisiilor de evaluare și din alte surse neinterzise de lege.

Gestionarea resurselor financiare ale comisiilor de evaluare se va face de către Ministerul Justiției. Menționăm în calitate de exemplu similar de gestionare a resurselor financiare cel al Comisiei de evaluare, create în baza Legii nr. 26/2022, precum și cel al Comisiei de evaluare a judecătorilor Curții Supreme de Justiție create în baza Legii nr. 65/2023.

Implementarea proiectului va implica cheltuieli de la bugetul de stat în partea ce ține de:

- **Identificarea și întreținerea sediului** (ex: servicii comunale, pază, ș.a.);

Se propune ca sediul necesar pentru desfășurarea activității comisiilor de evaluare să fie identificat de către Guvernul Republicii Moldova. Referitor la cheltuielile necesare pentru întreținerea sediului, precizăm cu titlu de exemplu că întreținerea sediului comisiei de evaluare, create prin Legea nr. 26/2022 pentru o perioadă de 6 luni implică cheltuieli în sumă de circa 100 000 lei.

- **Remunerarea membrilor naționali:**

Proiectul prevede crearea Comisiei de evaluare a integrității judecătorilor și Comisiei de evaluare a integrității procurorilor. În componența fiecărei comisii sunt câte 3 membri naționali, cărora urmează a li se achita din contul bugetului de stat o indemnizație lunară, echivalentă cu dublul salariului de funcție al Judecătorului CSJ, stabilit la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Reiterăm că atribuțiile primei comisii vor fi exercitate de Comisia de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al CSJ, creată prin *Legea nr. 65/2023 privind evaluarea externă a judecătorilor și a candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție*. În context, precizăm că calculele referitoare la remunerarea membrilor comisiei respective au fost prezentate în dosarul de însoțire a proiectului actualei Legi nr. 65/2023.

Totuși, pentru a asigura aprecierea corectă a întregului spectru de cheltuieli, necesar pentru implementarea prezentului proiect de lege, în nota informativă a acestuia a fost prezentat calculul pentru ambele comisii de evaluare.

Reieșind din cele expuse, în continuare vom prezenta doar calculele ce rezultă din crearea Comisiei de evaluare a procurorilor.

Menționăm că potrivit proiectului legii de modificare a unor acte normative (ajustarea cadrului normative conexe reformei CSJ), aprobat în cadrul ședinței Guvernului din data de 28.06.2023, *Tabelul nr. 1 din Anexa nr. 4 la Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* va fi modificat astfel, încât pentru judecătorii CSJ va fi exclusă diferența de salariu pe temeiul vechimii în muncă în funcția de judecător de până la 16 ani. Drept urmare, pentru toți judecătorii CSJ va fi stabilită clasa de salarizare 119 și coeficientul de salarizare 12,29, care vor constitui și baza de calcul pentru indemnizația membrilor naționali din comisiile de evaluare.

De asemenea, precizăm că pentru anul 2023, pentru judecătorii CSJ a fost stabilită valoarea de referință în mărime de 2600 lei. Drept urmare, indemnizația lunară al unui membru național va constitui:

$$12,29 * 2\ 600\ lei * 2 = 63\ 910\ lei.$$

Pentru o perioadă de 6 luni (dacă proiectul va intra în vigoare la finele lunii iulie anul curent), indemnizația ce urmează a fi plătită celor 3 membri naționali din Comisia de evaluare a procurorilor va constitui aproximativ:

$$(63\ 910\ lei * 6\ luni) * 3\ persoane = 1\ 150\ 380\ lei$$

În situația în care valoarea de referință pentru judecători va fi majorată, calculele vor trebui ajustate.

În context, trebuie să subliniem faptul că în cadrul bugetului de stat pentru anul curent și următorii ani, Ministerului Justiției i-au fost alocate resurse financiare **în sumă de 13 978,5 mii lei** pentru implementarea reformelor ce țin de evaluarea externă/extraordinară a judecătorilor și procurorilor. Această sumă este suficientă pentru a acoperi și eventualele modificări cu impact bugetar.

- **Remunerarea angajaților din secretariatele celor două comisii de evaluare**

Menționăm că persoanele care vor fi angajate în cele două secretariate nu vor avea statut de funcționari publici. Ca și în cazul secretariatului Comisiei de evaluare „pre-vetting”, cheltuielile ce țin de angajarea și remunerarea acestora vor fi asumate de către partenerii de dezvoltare.

• **Indemnizațiile ce țin de posibilele demisii ale judecătorilor și procurorilor**

Atât judecătorii, cât și procurorii care nu vor dori să fie supuși evaluării externe vor putea depune cerere de demisie în termen de 20 de zile de la notificarea privind inițierea evaluării sale. Existența unor astfel de cereri va reclama achitarea indemnizațiilor de concediere egale cu:

a) 50% din produsul înmulțirii salariului mediu lunar al judecătorului la numărul de ani complet lucrați în **funcția de judecător** (art. 26 alin. (3) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului).

În lipsa unor date certe privind judecătorii concreți care vor decide să demisioneze și vechimea în funcția de judecător relevantă pentru calculul indemnizației, nu poate fi oferit un calcul precis privind costul acestei opțiuni.

Cu titlu de exemplu, dacă un judecător al curții de apel cu o vechime în mediu de 20 ani de activitate, va decide să plece onorabil din sistem, suma necesară pentru achitarea indemnizației unice de concediere a acestuia va constitui:

30 000 lei salariul mediu lunar * 50 % * 20 ani = 300 000 lei.

b) 50% din produsul înmulțirii ultimului salariu lunar la numărul de ani complet lucrați în **funcția de procuror** (art. 62 alin. (2) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură)

Astfel, în cazul unui procuror din cadrul Procuraturii Generale cu vechimea în muncă de 20 de ani, indemnizația va constitui:

30 000 lei ultimul salariu lunar * 50 % * 20 ani = 300 000 lei

Având în vedere că, la moment, nu poate fi estimat cu precizie cuantumul mijloacelor financiare necesare pentru acoperirea cheltuielilor condiționate de demisia judecătorilor/procurorilor și, respectiv, de achitarea indemnizațiilor, acestea vor fi solicitate la ulterioarele rectificări ale bugetului de stat.

Beneficiile care vor decurge din opțiunea adoptată constau în următoarele:

- în funcțiile de judecător și de procuror vor continua să activeze doar persoane integre;
- va spori calitatea actului de justiție;
- va crește nivelul de protecție a cetățenilor față de posibilele încălcări ale drepturilor lor.
- va spori nivelul încrederii societății în justiție;
- se va îmbunătăți imaginea Republicii Moldova pe plan internațional.

Părțile interesate, care vor fi afectate pozitiv sunt: societatea/cetățenii, în general;

Părțile interesate, care vor fi afectate negativ sunt judecătorii și procurorii care, eventual, nu vor promova evaluarea.

b²) Pentru opțiunile alternative analizate, identificați impacturile completând tabelul din anexa la prezentul formular. Descrieți pe larg impacturile sub formă de costuri sau beneficii, inclusiv părțile interesate care ar putea fi afectate pozitiv și negativ de acestea

Nu au fost analizate opțiuni alternative.

c) Pentru opțiunile analizate, expuneți cele mai relevante/iminente riscuri care pot duce la eșecul intervenției și/sau schimba substanțial valoarea beneficiilor și costurilor estimate și prezentați presupuneri privind gradul de conformare cu prevederile proiectului a celor vizați în acesta

Pentru implementarea acestui proiect există riscul ca:

- 1) un număr considerabil al actualilor judecători și procurori să nu promoveze evaluarea externă a integrității.
- 2) un număr considerabil al actualilor judecători și procurori să depună cereri de demisie.

d) Dacă este cazul, pentru opțiunea recomandată expuneți costurile de conformare pentru întreprinderi, dacă există impact disproporționat care poate distorsiona concurența și ce impact are opțiunea asupra întreprinderilor mici și mijlocii. Se explică dacă sînt propuse măsuri de diminuare a acestor impacturi

Nu este cazul.

Concluzie

e) Argumentați selectarea unei opțiuni, în baza atingerii obiectivelor, beneficiilor și costurilor, precum și a asigurării celui mai mic impact negativ asupra celor afectați

Având în vedere argumentele expuse *supra*, inclusiv beneficiile care vor fi obținute, considerăm că opțiunea propusă este unica fezabilă și proiectul urmează a fi susținut și adoptat.

5. Implementarea și monitorizarea

a) Descrieți cum va fi organizată implementarea opțiunii recomandate, ce cadru juridic necesită a fi modificat și/sau elaborat și aprobat, ce schimbări instituționale sînt necesare

Pentru buna implementare a procesului de evaluare externă a judecătorilor și procurorilor, Comisia de evaluare a procurorilor va trebui să aprobe în termenul stabilit în proiect propriul Regulament de organizare și funcționare, care va include și organizarea și funcționarea Secretariatului comisiei de evaluare.

Pentru buna implementare a proiectului, Guvernul în termen de 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a prezentei legi, va contacta partenerii de dezvoltare și Parlamentul în vederea desemnării de către aceștia a membrilor Comisiei de evaluare a procurorilor.

Ministerul Justiției va avea următoarele sarcini:

a) în cel mult 5 zile lucrătoare de la confirmarea componenței nominale a comisiei de evaluare a procurorilor, va organiza prima ședință a acesteia;

b) va asigura plata indemnizației lunare pentru membrii naționali ai comisiilor de evaluare, din contul mijloacelor financiare aprobate în buget pentru evaluarea externă/extraordinară a judecătorilor și procurorilor.

Comisia de evaluare a procurorilor va avea următoarele sarcini:

a) în cel mult 10 zile lucrătoare de la confirmarea componenței nominale, își va alege președintele;

b) în cel mult 20 zile lucrătoare de la confirmarea componenței nominale, va aproba regulamentul propriu de organizare și funcționare.

c) după primirea listelor subiecților evaluării, va iniția procedura de evaluare a procurorilor care nu au depus cerere de demisie.

b) Indicați clar indicatorii de performanță în baza cărora se va efectua monitorizarea

- Comisia de evaluare a judecătorilor și candidaților la funcția de judecători ai CSJ (care va prelua misiunea de evaluare a subiecților-judecători prevăzuți de proiectul legii) funcțională;
- Comisia de evaluare a procurorilor creată și funcțională;
- numărul judecătorilor și procurorilor evaluați extraordinar de cele două comisii de evaluare;
- indicele de încredere a populației în justiție pentru anii 2022 - 2025.

c) Identificați peste cât timp vor fi resimțite impacturile estimate și este necesară evaluarea performanței actului normativ propus. Explicați cum va fi monitorizată și evaluată opțiunea

Proiectul propune ca evaluarea integrității etice și financiare a judecătorilor și procurorilor să fie efectuată de cele două comisii de evaluare până la finele anului 2025.

Impactul financiar al proiectului va fi resimțit odată cu includerea în bugetul de stat pentru anul viitor (2024) a sumelor necesare pentru achitarea salariilor pentru membrii naționali din comisiile de evaluare, a costurilor pentru asigurarea activității acestora, precum și a mijloacelor financiare necesare pentru achitarea eventualelor indemnizații de concediere a judecătorilor/procurorilor.

Pentru monitorizarea impactului reglementării se vor analiza rapoartele de activitate ale Comisiei de evaluare, se va evalua încrederea cetățenilor în justiție, se va solicita opinia justițiabililor despre funcționarea sistemului judecătoresc și cel al procuraturii.

6. Consultarea

a) Identificați principalele părți (grupuri) interesate în intervenția propusă

1. Consiliul Superior al Magistraturii
2. Consiliul Superior al Procurorilor
3. Uniunea Avocaților din Moldova
4. Curtea Supremă de Justiție
5. Curtea de Apel Chișinău
6. Curtea de Apel Bălți
7. Curtea de Apel Cahul
8. Curtea de Apel Comrat
9. Judecătoria (15 instanțe judecătorești)
10. Procuratura Generală
11. Procuratura Anticorupție
12. Procuratura pentru Combaterea Crimelor Organizate și Cauze Speciale
13. Procuratura mun. Chișinău
14. Procuratura de circumscripție Chișinău
15. Procuratura mun. Bălți
16. Procuratura r-lui Cahul
17. Procuratura r-lui UTA Găgăuzia
18. Ministerul Finanțelor
19. Centrul Național Anticorupție
20. Autoritatea Națională de Integritate
21. Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor
22. Serviciul de Informații și Securitate
23. Centrul Național Anticorupție
24. reprezentanți ai societății civile, inclusiv organizații necomerciale.

b) Explicați succint cum (prin ce metode) s-a asigurat consultarea adecvată a părților

Conform prevederilor art. 20 al Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web oficială a Ministerului Justiției a **anunțului de inițiere a procesului de elaborare**, care poate fi accesat la linkul: <https://justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-conceptului-de-evaluare-externa-0>.

Elaborarea prezentului proiect de lege a fost precedată de **elaborarea Conceptului** privind evaluarea extraordinară a integrității judecătorilor și procurorilor, care a fost supus consultărilor publice în modul stabilit de lege. Versiunea inițială a Conceptului a fost consultată public în anul

2021, iar cea finală a fost consultată public în luna februarie 2023, fiind aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 49/2023⁶.

Referitor la **versiunea inițială a proiectului de lege**, menționăm că aceasta de asemenea, a fost consultată public în luna februarie 2023, fiind ulterior transmisă spre examinare Comisiei de la Veneția, care s-a expus asupra prevederilor acestuia prin Opinia nr. CDL-AD(2023)005⁷.

Versiunea ajustată a proiectului de lege a fost consultată public la data de 10 mai 2023, cu participarea reprezentanților judecătorilor, procurorilor, CSM, CSP. Ulterior, versiunea respectivă a fost transmisă repetat spre examinare Comisiei de la Veneția, care s-a expus asupra modificărilor efectuate prin Opinia Follow-up nr. CDL-AD(2023)023⁸

În conformitate cu pct. 201 din Regulamentul Guvernului, aprobat prin Hotărârea Guvernului 610/2018, **proiectul de lege a fost transmis spre avizare repetată tuturor părților interesate**, iar la data de 21 iunie 2023 a fost organizată o ședință de consultare publică a proiectului, la care au participat reprezentanți ai judecătorilor și procurorilor, ai organelor de autoadministrare ale acestora, precum și ai societății civile.

c) Expuneți succint poziția fiecărei entități consultate față de documentul de analiză a impactului și/sau intervenția propusă (se expune poziția a cel puțin unui exponent din fiecare grup de interese identificat)

Pentru detalii a se vedea sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

Anexă

Tabel pentru identificarea impacturilor

Categorii de impact	Punctaj atribuit		
	Opțiunea propusă	Opțiunea alternativă 1	Opțiunea alternativă 2
Economic			
costurile desfășurării afacerilor	0	-	-
povara administrativă	-1	-	-
fluxurile comerciale și investiționale	0	-	-
competitivitatea afacerilor	0	-	-
activitatea diferitor categorii de întreprinderi mici și mijlocii	0	-	-
concurența pe piață	0	-	-
activitatea de inovare și cercetare	0	-	-
veniturile și cheltuielile publice	-2	-	-
cadrul instituțional al autorităților publice	-1	-	-
alegerea, calitatea și prețurile pentru consumatori	0	-	-
bunăstarea gospodăriilor casnice și a cetățenilor	0	-	-
situația social-economică în anumite regiuni	0	-	-
situația macroeconomică	0	-	-
alte aspecte economice	0	-	-
Social			
gradul de ocupare a forței de muncă	+1	-	-
nivelul de salarizare	0	-	-
condițiile și organizarea muncii	0	-	-
sănătatea și securitatea muncii	0	-	-

⁶ Conceptul poate fi accesat la următorul link:

https://justice.gov.md/sites/default/files/document/concept_final_vetting_23.02.2023.pdf

⁷ Opinia Comisia de la Veneția, link: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2023\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2023)005-e)

⁸ Opinia Follow-up a Comisiei de la Veneția, link: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2023\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2023)023-e)

formarea profesională	0	-	-
inegalitatea și distribuția veniturilor	0	-	-
nivelul veniturilor populației	0	-	-
nivelul sărăciei	0	-	-
accesul la bunuri și servicii de bază, în special pentru persoanele social-vulnerabile	0	-	-
diversitatea culturală și lingvistică	0	-	-
partidele politice și organizațiile civice	0	-	-
sănătatea publică, inclusiv mortalitatea și morbiditatea	0	-	-
modul sănătos de viață al populației	0	-	-
nivelul criminalității și securității publice	+2	-	-
accesul și calitatea serviciilor de protecție socială	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor educaționale	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor medicale	0	-	-
accesul și calitatea serviciilor publice administrative	+2	-	-
nivelul și calitatea educației populației	0	-	-
conservarea patrimoniului cultural	0	-	-
accesul populației la resurse culturale și participarea în manifestări culturale	0	-	-
accesul și participarea populației în activități sportive	0	-	-
discriminarea	+1	-	-
alte aspecte sociale	0	-	-
De mediu			
clima, inclusiv emisiile gazelor cu efect de seră și celor care afectează stratul de ozon	0	-	-
calitatea aerului	0	-	-
calitatea și cantitatea apei și resurselor acvatice, inclusiv a apei potabile și de alt gen	0	-	-
biodiversitatea	0	-	-
flora	0	-	-
fauna	0	-	-
peisajele naturale	0	-	-
starea și resursele solului	0	-	-
producerea și reciclarea deșeurilor	0	-	-
utilizarea eficientă a resurselor regenerabile și neregenerabile	0	-	-
consumul și producția durabilă	0	-	-
intensitatea energetică	0	-	-
eficiența și performanța energetică	0	-	-
bunăstarea animalelor	0	-	-
riscuri majore pentru mediu (incendii, explozii, accidente etc.)	0	-	-
utilizarea terenurilor	0	-	-
alte aspecte de mediu	0	-	-
<i>Tabelul se completează cu note de la -3 la +3, în drept cu fiecare categorie de impact, pentru fiecare opțiune analizată, unde variația între -3 și -1 reprezintă impacturi negative (costuri), iar variația între 1 și 3 – impacturi pozitive (beneficii) pentru categoriile de impact analizate. Nota 0 reprezintă lipsa impacturilor. Valoarea acordată corespunde cu intensitatea impactului (1 – minor, 2 – mediu, 3 – major) față de situația din opțiunea „a nu face nimic”, în comparație cu situația din alte opțiuni și alte categorii de impact. Impacturile identificate prin acest tabel se descriu pe larg, cu argumentarea punctajului acordat, inclusiv prin date cuantificate, în compartimentul 4 din Formular, lit. b¹) și, după caz, b²), privind analiza impacturilor opțiunilor.</i>			
Anexe			
